

Nr 64

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag för budgetåret 1961/62 till provinsialläkarväsendet; given Stockholms slott den 3 mars 1961.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlatande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Rune B. Johansson

Propositionens huvudsakliga innehåll

Då alltsedan hösten 1960 förda förhandlingar rörande villkoren för ett överförande av huvudmannaskapet för provinsialläkarväsendet från staten till landstingen ännu icke lett till något resultat, föreslås i propositionen, att anslagen till provinsialläkarväsendet för budgetåret 1961/62 beräknas från den utgångspunkten, att några reformer på området icke kommer att träda i kraft under nämnda budgetår. Härvid föreslås anvisande av anslag till Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.: Avlöningar resp. Omkostnader å 18 600 000 resp. 500 000 kronor, till Bidrag till extra provinsialläkares avlöande m. m. å 12 000 kronor och till Anställande av civila reservläkare å 270 000 kronor.

Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 mars 1961.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTNÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Johansson.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t på min hemställan under elfte huvudtiteln, punkterna 33—36, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1961/62 beräkna *dels* till Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.: Avlöningar ett förslagsanslag av 16 800 000 kronor, *dels* till Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.: Omkostnader ett förslagsanslag av 465 000 kronor, *dels* till Bidrag till extra provinsialläkares avlöning m. m. ett förslagsanslag av 15 000 kronor, *dels* ock till Anställande av civila reservläkare ett förslagsanslag av 270 000 kronor.

Vid anmälan av dessa anslagsfrågor anförde jag bl. a., att kommittén för översyn av hälso- och sjukvården i riket i betänkande (SOU 1958: 15) bl. a. föreslagit, att huvudmannaskapet för provinsialläkarväsendet skall överföras från statsverket till landstingen. Förhandlingar rörande villkoren för en sådan förändring pågick mellan av frågan berörda parter. Beredningen av hithörande anslagsfrågor hade därför ännu icke kunnat avslutas. Jag räknade emellertid med att förslag i ämnet skulle kunna framläggas för 1961 års riksdag. De anslag, som kunde påverkas av kommitténs förslag, borde därför i riksstatsförslaget preliminärt upptagas med oförändrade belopp.

De nyssberörda förhandlingarna, som förts mellan landstingens centrala lönenämnds förhandlingsdelegation och Sveriges läkarförbund, varjämte representanter för staten deltagit i överläggningarna, har ännu icke lett till något resultat. På grund härav finner jag det icke möjligt, att förhandlingar och övriga med en huvudmannaskapsändring sammanhängande åtgärder skall kunna slutföras i sådan tid, att därmed förenade anslagsfrågor hinner föreläggas årets riksdag inom den för anslagspropositioners avlämnande föreskrivna tiden. Jag anser mig därför böra förorda, att ansla-

gen till provinsialläkarväsendet för nästa budgetår beräknas från den utgångspunkten, att några reformer på området icke kommer att träda i kraft under nämnda budgetår.

På grundval av en av medicinalstyrelsen i skrivelse den 2 september 1960 från nyssnämnda utgångspunkt gjord framställning anhåller jag nu att få upptaga hithörande spörsmål till fortsatt behandling.

I. Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	16 200 000	16 194 524
1960/61 (statsliggaren s. 1061) ..	16 800 000	
1961/62 (förslag)	18 600 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen hemställer, att anslaget höjes med 1 800 000 kronor.

	Ökning
1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän (förste provinsialläkare och provinsialläkare)	—
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	450 000
3. Rörligt tillägg	1 350 000
	1 800 000

Motiv

1) Den 1 juli 1960 hade 593 provinsialläkardistrikt inrättats. Gällande personalförteckning upptager 603 provinsialläkartjänster. Av de inrättade tjänsterna var, fränsett rutinvakanta och 11 blockerade tjänster, 79 utan ordinarie innehavare.

På grund av rekryteringssvårigheterna inom provinsialläkarväsendet bör återhållsamhet fortfarande iakttagas med att inrätta nya ordinarie provinsialläkartjänster. F. n. finns en reserv av (603—593) 10 tjänster, för vilka distrikt ännu icke inrättats. Inom denna ram finns utrymme för att i trängande fall inrätta nya distrikt samt att till ordinarie omändra extra distrikt. Styrelsen är därför icke beredd att föreslå ytterligare ordinarie provinsialläkartjänster för nästa budgetår.

Ä personalförteckningen bör alltså upplagas oförändrat 603 provinsialläkartjänster. På grund av det alljämt stora antalet vakanta distrikt torde det emellertid vara tillfyllest att räkna med avlöningar åt 555 ordinarie provinsialläkare. I enlighet härmed skulle under ordinarieposten grundlönen beräknas till $(24 \times 32\,964 + 555 \times 19\,000)$ 11 336 136 kronor, avrundat till 11 300 000 kronor.

2) F. n. är sju biträdande provinsialläkartjänster i Ae 19 inrättade, varjämte Kungl. Maj:tt medgivit inrättande av ytterligare tre tjänster fr. o. m. den dag medicinalstyrelsen bestämmer. Av de två-läkarstationer, vid vilka

sistnämnda tjänster inrättats, beräknas åtminstone en tagas i bruk under budgetåret 1961/62.

Styrelsen förutsätter, att det liksom hittills skall få ankomma på Kungl. Maj:t att i enstaka fall efter förslag av styrelsen besluta om inrättande av biträdande provinsialläkartjänster i distrikt, där behov föreligger och rekryteringsmöjligheterna bedömes vara gynnsamma.

Utgifterna å icke-ordinarieposten uppgick föregående budgetår till nära 3 370 000 kronor. Den ökade belastningen torde i stort sett vara en följd av att provinsialläkartjänsterna i stor utsträckning är vakanta, varvid till vikarierna utgående ersättningar belastar anslagsposten. Styrelsen har för avsikt att fr. o. m. den 1 januari 1961 genomföra höjningar av dagarvodesbeloppen med hänsyn till de till statstjänstemännen i allmänhet utgående löneökningarna. Icke-ordinarieposten bör därför uppräknas till 3 650 000 kronor.

Departementschefen

Såsom jag inledningsvis framhållit anser jag mig böra räkna med att den hittillsvarande organisationen av provinsialläkarväsendet icke kommer att ändras under nästa budgetår.

Kungl. Maj:t har enligt beslut den 15 september 1960 inrättat ytterligare två provinsialläkar-distrikt. Antalet sådana distrikt är nu 595. I likhet med medicinalstyrelsen anser jag, att ytterligare ordinarie provinsialläkartjänster icke bör inrättas under nästa budgetår. Inom ramen för den reserv av 8 tjänster, för vilka distrikt icke inrättats, finns utrymme för att i trängande fall inrätta nya distrikt och att omändra ett mindre antal extra provinsialläkar-distrikt till ordinarie.

F. n. finns nio biträdande provinsialläkartjänster inrättade, varjämte Kungl. Maj:t medgivit, att ytterligare en tjänst må inrättas fr. o. m. dag som medicinalstyrelsen bestämmer. Jag förutsätter, att det liksom hittills skall få ankomma på Kungl. Maj:t att i enstaka fall efter förslag av medicinalstyrelsen besluta om inrättande av biträdande provinsialläkartjänster i distrikt, där behov föreligger och rekryteringsmöjligheterna bedömes vara gynnsamma.

Medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet för avlöningar till förste provinsialläkare och provinsialläkare anser jag mig böra godtaga. Jag beräknar sålunda härför ($24 \times 32\,964 + 555 \times 19\,000$) 11 336 136 kronor eller i runt tal 11 300 000 kronor. Posten till avlöningar till ordinarie tjänstemän bör alltså upptagas med oförändrat belopp.

Enligt vad jag inhämtat har medicinalstyrelsen fr. o. m. den 1 januari 1961 — med stöd av Kungl. Maj:ts genom beslut den 8 oktober 1948 och den 19 december 1952 givna bemyndiganden — höjt arvodesbeloppen till vikarier å provinsialläkartjänster med hänsyn till den allmänna ökningen av lönerna till de statliga tjänstemännen. Belastningen på icke-ordinariepos-

ten uppgick för budgetåret 1959/60 till 3 368 712 kronor eller nära 250 000 kronor mer än närmast föregående budgetår. Jag förordar därför, att anslagsposten i enlighet med styrelsens förslag uppräknas med 450 000 kronor och uppföres med 3 650 000 kronor.

Medelsbehovet under anslagsposten till rörligt tillägg uppskattar jag i likhet med medicinalstyrelsen till 3 406 000 (+ 1 350 000) kronor.

Anslaget bör alltså uppräknas med (450 000 + 1 350 000) 1 800 000 kronor och bestämmas till (16 800 000 + 1 800 000) 18 600 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl., att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän (förste provinsialläkare och provinsialläkare), förslagsvis	11 300 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	14 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, förslagsvis	3 650 000
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	3 406 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, förslagsvis	230 000

Summa kronor 18 600 000;

b) till Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.: Avlöningar för budgetåret 1961/62 under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 18 600 000 kronor.

II. Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	450 000	486 676
1960/61 (statsliggaren s. 1069)	465 000	
1961/62 (förslag)	500 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen hemställer, att anslaget höjes med 35 000 kronor.

	Utgifter	Anslag	Förslag	Ökning
	1959/60	1960/61		
Rebeersättningar	377 987	340 000	375 000	35 000
				35 000

Motiv

Med hänsyn till belastningen bör anslagsposten till reseersättningar uppräknas till 375 000 kronor.

Departementschefen

Under hänvisning till vad jag inledningsvis anfört anser jag mig för nästa budgetår böra beräkna medelsbehovet under anslaget från hittillsvarande utgångspunkter.

I enlighet med medicinalstyrelsens förslag föreslår jag, att anslagsposten till reseersättningar med hänsyn till belastningen höjes med 35 000 kronor till 375 000 kronor.

Anslaget bör sålunda uppräknas med 35 000 kronor och bestämmas till (465 000 + 35 000) 500 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Förste provinsialläkare- och provinsialläkare m. fl.: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 500 000 kronor.

III. Bidrag till extra provinsialläkares avlönande m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	15 000	12 785
1960/61 (statsliggaren s. 1071)	15 000	
1961/62 (förslag)	12 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen hemställer, att anslaget nedräknas med 3 000 kronor.

Motiv

Enligt medicinalstyrelsen utgår statsbidrag till sju extra provinsialläkar-distrikt med 1 500 kronor för distrikt och år.

Omändring av ett mindre antal extra distrikt till ordinarie provinsialläkar-distrikt kan komma att ske inom ramen för den reserv av 10 tjänster, för vilka distrikt ännu icke inrättats. Med hänsyn dels till svårigheten att nu bedöma tidpunkten för sådana omändringar, dels ock till möjligheten av att nya extra distrikt tillkommer, bör man räkna med sju distrikt eller samma antal, för vilket f. n. statsbidrag utbetalas. I enlighet härmed bör för ändamålet anvisas (7 × 1 500) 10 500 kronor. Därjämte bör till dyrtidstillägg åt vissa extra provinsialläkare beräknas oförändrat belopp, 500

kronor, eller tillhopa 11 000 kronor. Med hänsyn till sannolikheten av viss eftersläpning i fråga om utbetalningarna av bidragen torde anslaget böra upptagas med 12 000 kronor.

Departementschefen

I likhet med medicinalstyrelsen anser jag mig böra räkna med statsbidrag till sju extra provinsialläkardistrikt under nästa budgetår. Liksom vid beräkningen av anslaget för innevarande budgetår förutsätter jag, att extra provinsialläkardistrikt kommer att under nästa budgetår inrättas i ett strängt begränsat antal fall.

Emot styrelsens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår har jag ej någon erinran. Anslaget bör alltså upptagas med 12 000 (— 3 000) kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till extra provinsialläkares avlönande m. m.* för budgetåret 1961/62 under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 12 000 kronor.

IV. Anställande av civila reservläkare

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	250 000	53 749
1960/61 (statsliggaren s. 1072)	270 000	
1961/62 (förslag)	270 000	

Yrkande

Medicinalstyrelsen hemställer, att anslaget upptages med oförändrat belopp.

Motiv

Under hösten 1959 ledigförklarades tolv civila reservläkarbefattningar. Endast två sökande anmälde sig, varav ingen innehade erforderlig kompetens. I anslagsaskandena för budgetåret 1960/61 framhöll medicinalstyrelsen, att de ökade rekryteringssvårigheterna till icke oväsentlig del torde sammanhånga med att arvodena till provinsialläkarvikarier höjts fr. o. m. den 1 februari 1958, varigenom den tidigare skillnaden mellan reservläkararvodena och vikariearvodena till stor del utjämnats. På grund härav förordade styrelsen en höjning av ersättningen till civila reservläkare. Genom beslut den 3 juni 1960 har Kungl. Maj:t föreskrivit, att civil reservläkare med i övrigt oförändrat fast arvode av 5 000 kronor per år skall vid förordnande å provinsialläkartjänst i lönegrupp III, IV eller V erhålla ett tilläggsarvode av 200, 400 resp. 600 kronor per tjänstgöringsmånad.

Med hänsyn till den allmänna lönehöjningen för provinsialläkarna har medicinalstyrelsen för avsikt att fr. o. m. den 1 januari 1961 höja arvodesbeloppen till vikarier å provinsialläkartjänster. I konsekvens härmed bör även grundarvodet till reservläkarna höjas. Styrelsen föreslår, att civil reservläkare skall äga åtnjuta ett fast arvode av 6 000 kronor per år och därjämte vid förordnande å provinsialläkartjänst i lönegrupp III, IV och V ett tilläggsarvode av resp. 200, 400 och 600 kronor per tjänstgöringsmånad. Styrelsen föreslår, att medel beräknas för oförändrat 45 reservläkare. Grundarvodet till civila reservläkare å 6 000 kronor skulle medföra ett medelsbehov av $(45 \times 6\,000) = 270\,000$ kronor. Härtill kommer utgifterna för tilläggsarvoden, omkring 20 000 kronor per år. Arvodena beräknas således till sammanlagt 290 000 kronor. För övriga utgifter, som skall bestri- das av statsmedel, beräknas 25 000 kronor. I avvaktan på det resultat be- träffande rekryteringen, som den höjda ersättningen kan få, torde dock anslaget kunna upptagas med oförändrat belopp.

Departementschefen

Ersättningen till de civila reservläkarna har höjts fr. o. m. innevarande budgetår. Med hänsyn härtil och då frågan, huruvida den civila reserv- läkarkåren bör bibehållas, torde aktualiseras i samband med en reforme- ring av provinsialläkarväsendet, är jag icke beredd att nu förorda en ytterligare arvodeshöjning för de civila reservläkarna.

I likhet med medicinalstyrelsen förordar jag, att antalet civila reserv- läkarbefattningar för nästa budgetår bibehålles vid oförändrat 45.

Det fasta årsarvodet till reservläkare utgår med 5 000 kronor. För sådana arvoden erfordras för nästa budgetår $(45 \times 5\,000) = 225\,000$ kronor. I likhet med medicinalstyrelsen uppskattar jag medelsbehovet för tilläggsarvoden till 20 000 kronor. För övriga utgifter, som skall bestri- das av statsmedel, beräknar jag 25 000 kronor. Anslaget bör sålunda uppföras med oförändrat belopp, 270 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Anställande av civila reservläkare* för budgetåret 1961/62 under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 270 000 kronor.

Med bifall, till denna av statsrådets övriga leda- möter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposi- tion av den lydelse bilaga till detta protokoll ut- visar.

Ur protokollet:

Lars Erik Andersson